

Poul Neergaard

Forstander på Århus Sprogcenter
pone@sprogcenter.aarhus.dk

**Mads
Bo-Kristensen**

Ph.d. i Dansk som Andetsprog
Videnscenter for integration
madsbo@mail.dk

En sprog- og uddannelsespolitisk dagsorden for dansk som andetsprog

Dansk som andetsprog (DSA) som fagområde ændrer i disse år karakter. Der er rigtig gode grunde til at være optimistisk på områdets vegne, men det kræver nye måder at tænke fagets rolle i samfundet på. Det er ændringer, som kan være med til at give området en stærkere sprog- og uddannelsespolitisk profil. Denne profil vil kunne bringe sprogcentrene i en ny strategisk position og give underviserne nye muligheder for at udøve deres fag.

Udlændingepolitikken i Danmark har i mange år været knyttet til personer, der ved ankomsten til Danmark er på offentlig forsørgelse. Dette er med den almindelige globalisering af samfundet under hastig forandring. Langt størsteparten af efterspørgslen af DSA kommer i dag fra udlændinge, der allerede er på arbejdsmarkedet eller i uddannelsesverdenen. I 2006 blev der i Danmark givet godt 46.500 opholdstilladelser, hvoraf langt de fleste er givet til personer med uddannelseskontrakter, green-card-ordninger, ægteskaber med danskere – alle med et netværk til det danske samfund *som udgangspunkt*.

Hvor DSA tidligere især har været knyttet til en social- og integrationspolitisk dagsorden, ses tendenser til at knytte fagområdet til en egentlig sprog- og uddannelsespolitisk dagsorden. DSA efterspørges i dag af rigtig mange borgere, der har brug for sprogkundskaber i relation til et arbejds-, uddannelses- og hverdagsliv her i landet. Der foregår som følge heraf betydelige ændringer af den rolle, DSA spiller i det danske samfund.

Det er vores påstand, at en sprog- og uddannelsespolitisk dagsorden vil gavne ikke bare borgeren, der deltager i undervisning i DSA, men også fagområdet. Hvor faget i nogle år har været trængt på landets sprogcentre som følge af en stram udlændingepolitik, der har medført, at betydeligt færre flygtninge og indvandrere er kommet

til landet på overførselsindkomst, vil en ny dagsorden kunne give faget, dets institutioner og udøvere helt nye muligheder. Det kræver, at DSA udvikler sine lærings-tilbud, så de kan integreres i den enkelte borgers personlige, uddannelses- og arbejdsmæssige sammenhænge og i relation til bosætning i det danske samfund.

Den nye dagsorden

Job og selvforsørgelse er på den social- og integrationspolitiske dagsorden. Effekten af undervisning i DSA måles på job og selvforsørgelse. Modsat er den sprog- og uddannelsespolitiske dagsorden mere optaget af, hvad den enkelte borgers faglige målsætninger er. Den enkelte borger forventer, at det er hans eller hendes ønsker om sprogkundskaber, der måles på. "Systemet" stiller krav om og har forventninger til adfærd, job mv. Den enkelte borger efterspørger kundskaber i DSA på baggrund af egen motivation og erkendte læringsmål.

For den social- og integrationspolitiske dagsorden er DSA en "omvej" til "det egentlige" mål, nemlig job og selvforsørgelse. Men for rigtig mange borgere med udenlandsk baggrund er DSA et mål i sig selv i relation til det job, de har, eller den uddannelse, de er i gang med. DSA har en *direkte* læringsværdi i kraft af den enkelte borgers personligt definerede sproglige og sociale mål. Disse borgere ved, hvad de vil, og befinder sig i en uddannelses- eller arbejdssammenhæng, hvor læring af DSA står centralt.

I nogle arbejdssammenhænge er DSA mindre vigtig, og derfor er der måske andre grunde til at lære dansk. Eksemplet kunne være udlændingen, der kommer til landet for at arbejde i en dansk virksomhed. En stor del af arbejdssproget er engelsk. Han/hun er her med sin ægtefælle og børn. Selvom arbejdssproget er engelsk, indebærer bosætningen i Danmark, at han/hun indgår i en lang række sociale sammenhænge, hvor dansk er nødvendigt for at kunne deltage. Der tales dansk i børnenes skole, børnehave, på indkøb, ved busstoppestedet og til private sammenkomster. Denne udlændings hverdagsliv er nært knyttet til dansk som andetsprog.

Ved at udvide det ensidige fokus fra job og selvforsørgelse til også at omfatte sprog og uddannelse kommer fagområdet for alvor i overensstemmelse med sin kerne, nemlig at DSA læres i det samfund, hvor sproget tales. Her befinder den udenlandske medborger sig i sproglige omgivelser, der kan være særdeles komplekse. Pædagogisk indebærer det, at man må imødekomme den enkeltes sproglige behov og ønsker. Ligeledes må forbindelsen mellem sprogligt miljø og formelle læringstilbud være meget synlig. En synlig forbindelse defineres bedst af den enkelte selv og ikke af "systemet", der kun synes at have øje for job og selvforsørgelse. For rigtig mange udenlandske medborgere er dette helt overflødigt, da de netop allerede har job eller på anden vis er selvforsørgende.

Her følger en skitse over nye tendenser i efterspørgslen af DSA i disse år:

FØR	NU
Systemet/det offentlige efterspørger DSA	Borgerne (udlændinge) efterspørger DSA
DSA er knyttet til en <i>social</i> -politisk, <i>arbejdsmarkeds</i> -politisk eller <i>integrations</i> -politisk dagsorden	DSA efterspørges som en <i>uddannelses</i> -politisk dagsorden. Samfundet udbyder DSA på baggrund af en <i>sprog</i> -politisk dagsorden
Samfundet ønsker kundskaber	Borgerne ønsker kundskaber
Samfundet har et behov	Borgerne har et behov
Samfundet stiller krav og har forventninger til adfærd, job m.v.	Borgerne efterspørger på baggrund af egenmotivation
DSA har indirekte læringsværdi	DSA har direkte læringsværdi
DSA er en "omvej" til "det egentlige". Det egentlige mål er job/selvforsørgelse	DSA har egenværdi
Der måles på job/selvforsørgelse	Der måles på DSA's egne læringsmål

Figur 1: Tendenser i efterspørgslen af DSA

En aktiv sprog- og uddannelsespolitik

1970'ernes mangel på sprogpolitik taler sit eget tydelige sprog. Tusindvis af gæstarbejdere, der kom til Danmark for at arbejde, bosatte sig her. Og ingen bekymrede sig om nødvendigheden af at lære sig dansk. Mange af disse borgere kæmper stadig her over 30 år efter med manglende sprogkundskaber som deres store problem. Fra politisk hold spurgte man ikke, hvilke forestillinger disse borgere gjorde sig om danskundskaber. Arbejdsgiverne var heller ikke synderligt interesserede, idet de jo fik, hvad de bad om, nemlig stabil og tilfreds arbejdskraft.

Der tegner sig et anderledes billede i dag, hvor udenlandske borgere i høj grad efterspørger tilbud om danskuddannelse. Det er denne efterspørgsel, en aktiv sprog- og uddannelsespolitik for DSA skal imødekomme. Lovgivere, arbejdsgivere og uddannelsesudbydere må forholde sig til, at vi lever i et samfund, hvor globaliseringen øger antallet af mennesker, der kommer hertil for at bo, arbejde og uddanne sig.

Fra politisk hold må man sikre, at DSA får en central placering i uddannelsesbilledet i samfundet. DSA må omfattes af uddannelsesstilbud på lige fod med tilbud, der

i øvrigt etableres for at imødekomme borgernes bestræbelser på at dygtiggøre sig. Samfundet vil så kunne drage fordel af, at danskuddannede medborgere kan lægge deres kræfter i at deltage aktivt i et arbejds- og hverdagsliv samt i yderligere uddannelsesaktiviteter. Et massivt oplysningsarbejde vil kunne sikre, at alle niveauer i samfundet tager mulighederne i en sprog- og uddannelsespolitik til sig: Borgere, uddannelsessteder, arbejdspladser, beslutningstagere. Udlændinge, der er kommet, eller som overvejer at komme hertil, må informeres om, at Danmark har sprog- og uddannelsespolitiske værdier, der åbner for rigtig gode bosætningsvilkår.

Arbejdsgivere må tilskyndes til at formulere en egentlig sprog- og uddannelsespolitik. DSA må anerkendes som et sprog på lige fod med virksomhedens andre sprog, f.eks. engelsk. Arbejdsgiveren kunne f.eks. sørge for, at alle medarbejdere fik indsigt i, hvordan et fremmed- eller andetsprog læres. Den udenlandske medarbejder må som en del af ansættelsesforholdet tilbydes danskuddannelse. Omfang, indhold og organisering kunne aftales i relation til en læreplan, som medarbejderen selv i samarbejde med arbejdsgiveren udformer. Danskuddannelsen kan så foregå i virksomheden, på et sprogcenter eller i en kombination af disse.

Sprogcentrene

De formelle uddannelsestilbud varetages af specialiserede undervisningsinstitutioner og fagpersoner. Sprogcentrene og deres undervisere arbejder med fintmaskede net af individuelle undervisningstilbud. Det er tilbud, som gives i form af blandt andet individualiseret og modulopbygget undervisning. Som noget af det nyeste tilbydes også tids- og stedsfleksible forløb i online læringsmiljøer på en lang række sprogcentre. Moduleringen, individualiseringen og fleksibiliteten må fastholdes og udbygges, så sprogcentrene kan imødekomme de mange udlændinges forskellige behov for sprogkundskaber.

Sammenfattende mener vi, at den nye dagsorden vil give borgere med udenlandsk oprindelse bedre muligheder for at bo, uddanne sig og arbejde her i landet. Det gælder ikke bare de nye grupper af udlændinge, men også udlændinge, som er kommet eller kommer hertil som flygtninge. Udfordringen bliver at holde den pædagogiske og didaktiske fane højt og gøre DSA til et naturligt og kendt tilbud til alle udenlandske borgere i Danmark.

Dette indlæg vedrørende udviklingstendenser omkring DSA er ikke et forsøg på at nedtone den integrationspolitiske debat. DSA er fortsat et af de vigtigste omdrejningspunkter i sammenhæng med integrationsarbejdet. Selvforsørgelse og arbejdsmarkedet er primære mål i den sammenhæng. Det er med de seneste udviklingstendenser blot på tide, at DSA genvinder sin egenverdi som *sprogfag* i det danske uddannelsesbillede.